

FOKOZZA
ÖRÖMÉT OTTHONÁBAN
SALGÓTARJANI
FOLYTÖNÉGŐKÁLYHA
FAFÜTÉSRE: LIGNOR
HÁZAI FENFÜTÉSRE
PERPETUUM
MINTARAKTÁR
KALOR
VLANDRÁSPALOTY
REX
GNOM
BUDAPESTI SALGÓTARJANI
GÉPGYÁR ÉS VASONTÓ RT.

A tüzfal!

Irta: Urmánczy Nándor.

Budapestet ma is Nagymagyarország fővárosának tartom, ha a trianoni ostoba és gonosz ítélet mást is mond. Budapest varázsereje át-sugároz minden trianoni határon. Uralkodik azokon túl is a magyar lelkeken. Budapest nem a csonkaföld fővárosa, hanem minden magyarok fővárosa. Legyen tehát minél méltóbb, minél szebb, vonzóbb és ragyogóbb.

Már többször foglalkoztam a budapesti építkezésekkel. A főváros szépítésével, levegősebbé, egészségesebbé tételével. Az irredentán kívül ez a kérdés érdekel leginkább. Rajongok Budapestért. Falaihoz köt életem nagyobbik részének ezer emléke és az utolsó esztendőkhöz, keserves küzdelme.

Budapest olyan, mint egy gyönyörű termetű, bájos arcú, fehér bőrű, hódító szép asszony. Csak az öltözködése nem kifogástalan. Sok hibát ejtettek ruháin. Itt is, ott is elszabták. És annyi ráncot, korecot, betétet raktak rá, hogy az agyonrakott ruha elrontja, formátlanná teszi gyönyörű alakját.

A főváros agyonépítésére szól ez a hasonlat. A szűk, rossz levegőjű utcarendszerre. A hosszú, kietlen, fanékküli mellékutcarendszerre. És szól nemcsak a múlt hibáira, hanem a jelenére is. Nézzük csak meg az új Lipótváros hosszú, lélekölő, fanékküli, keskeny ujtáit. Bérkaszárnnyák és aszfalt. Semmi üdeség, csak szürke unalom, lelket zsibbasztó egyhangúság. Aki kénytelen végigmenni rajtuk, kedélybeteg lesz.

Vidéki városaink szinte versenyeznek, hogy melyik tudja szebbé, virágosabbá tenni utcáit. Már községekben is kezd terjedni ez a szép szokás. Budapestnek egyetlen virágos utcája sincs. Csak a terei virágosak. Az utcák keskenyek, virágágyaknak nem hagytak helyet. Néhol még keskenyítik is. Lásd a Döbrentei-utcát, a Bástyasétányt, a Fortuna-utcát satöbbi.

A Rákóczi-ut elején lebontották a Fehérhattyu-szállodát. Most építik az ujat és ezzel lehetővé tették a Rákóczi-ut torkolatának kiszélesítését és művészi kiképzését. Pedig készültek tervek, melyek a régi nemzeti színház és a Vigyázó-palota helyén, a szomszédos telkek részbeni bekapcsolásával, az ut torkolatát a főváros egyik legszebb pontjává akarták átvarázsolni. Most már megmaradnak a régi utvonalak és egy városépítési lehetőséget újból eltemettek.

De térjünk át a tüzfalra.

1932 tavaszának végén jött a hír, hogy a főváros új kulturintézményt teremt. A Károlyi-palotában képtárt „létesít”. A főváros dicséretes módon mindig pártolta a magyar művészetet. Évtizedek alatt felgyűlt a képanyag, amit a főváros kiállításokon összevásárolt. És hogy a képek ne legjanak a hivatali szobák falain és ne pihenjenek raktárakban, elhatározták, hogy a főváros tulajdonába átment Károlyi-palotában helyezik el a képtárt.

Trianon óta budapesti illetőségű állampolgár vagyok. Ezen a címen, de mint Budapest-rajongó is, megpróbáltam a képtárnak a Károlyi-palotában való elhelyezése ellen szót emelni. Eljártam a városnál, a belügyminiszternél, befolyásos fővárosi uraknál. De már késő volt. A városnál azt mondták, hogy csak ideiglenes elhelyezésről van szó. A belügyminiszter sajnálkozott, hogy a jogerős határozatot nem változtathatja meg. Ugron Gábor barátom azt írta, hogy a palota a szabályozási vonalba esik, tehát le fogják bontani. A képtár elhelyezése csak ideiglenes megoldás.

Én is abban jártam, hogy lebontsák a palotát. Az agyonépített, térszegény belvárosnak legalább lenne egy gyönyörű tere.

A város képeit azután berakták a palotába. Megszületett a városi képtár. Benczúr „Budavár bevétele” a lépcsőházban lóg. A diszteremben nincs kép. Ablakok, ajtók, tükrök, faligertya-fartók foglalják el a képek helyét. Szép, értékes képeket látunk a többi teremben, ha eltaláljuk a sok ablak fényétől a kellő nézőpontot. Hálósobákban, gyermekszobában, közlekedő folyosón hőbortos képekben is gyönyörködhetünk. Az új, modern irányok beteg kórképeiben.

Végigjárva a képtárt, két megállapítást tehetünk. Az egyik az, hogy a palota főuri család otthonának nagyon szép, de képtárnak nem való. Huszárattilából nem lehet frakkot készíteni.

A másik megállapítás az, hogy a képtárnak így, amint van, nem lesz soha vonzóereje. Anyaga, bár sok értékes kép van, fővárosi képtárnak mégis szegényes.

Budapesten nincs a magyar képzőművészetnek külön, önálló muzeuma. A szép-művészeti muzeumban is csak osztálya van, agyonrakott falakkal és pincébe tett magyarképekkel. Az idegen onnan is kiszorítja a magyart. Pedig nekünk elsősorban az a kötelességünk, hogy a magunk művészetét mutassuk be a maga teljes nagyságában és gazdagságában. A külföldi művészetre csak másodsorban áldozunk, mert főkéletesebb azokból ugysem tudunk összeállítani. A főváros ajánlja fel a maga képanyagát az államnak, ha az állam vállalja a külön magyar szép-művészeti muzeum megteremtését. Kapjanak abban nagy mestereink külön termeket, ahová emléklárgyaikat is össze lehetne gyűjteni és ahová sokan odaadnák örök letétképpen a tulajdonukban levő mesterműveket.

Ezzel bizonyára többet nyerne Budapest, mint a Károlyi-palotába beerőszakolt képtárral nyert.

Most újabb hír jött, amelyik az ideiglenes elhelyezést nagyon valószínűtlenné teszi. A főváros elhatározta, hogy a képtár Kaplony-utcai tüzfalát eltünteti. Átépítetik a tüzfalat, ablakot vágnak belé és homlokzat kiképzéssel látják el. Tehát a palota továbbra is ott marad, rákönyököl és megtöri az Egyetem-utcát és nem lesz a belvárosnak gyönyörű tere.

Kár a sok ezrelék kidobni a tüzfalért. Ilyen toldozó-foldozó város-építés nem sokat ér. A kelet sem gyógyítja meg a szépségflastromot ragasztanak rá. De hát, határozat határozat. Végrehajtják, hiába sopánkodunk. Mág több ablak lesz a palotán. És kétoldalról kapják majd a képek a világítást. Ez sem baj!

Egy rosszmájú idegen mondta volt, hogy Budapest a koldusok és a tüzfalak városa.

Most egy tüzfallal kevesebb lesz Budapesten, de a főváros koldusodik. Elveszít egy pompás teret.